

konular yer almıştır. Hz. Peygamber'in vefatında Amr Necran'da bulunuyordu. Esved el-Ansî'nin İslâm'dan ayrılıp peygamberlik davasına kalkışmasına bizzat şahit olmuştur. Hz. Osman'la kapı bir komşu olan Amr b. Hazm, Osman'a karşı ayaklananlara evinin kapısını açmış, halifeyi şehid edenler onun evinden öbür tarafa geçmişlerdir (bk. Taberî, IV, 383, 393). Oğlu Yezîd'e biat edilmesini isteyen Muâviye'ye de şiddetle karşı çıkmıştır.

Kendisinden oğlu Muhammed, karısı Sevde bint Hârise, Nadr b. Abdullah es-Sülemî ve Ziyâd b. Nuaym el-Hadramî hadis rivayet etmişlerdir. Onun vasıtasıyla nakledilen hadisler Ebû Dâvûd, Nesâî, İbn Mâce ve Dârimî'nin *Sünen*'leriyle İmam Mâlik'in *el-Muvaftâ*'nda ve İbn Hibbân'ın *Şahîh*'inde yer almıştır.

Ailesine Hz. Peygamber tarafından zehirli hayvan sokmasına karşı, ayrıca nazar ve kulak ağrısı için nefes etme (ruk-ye) izni verilen Amr'ın Hz. Ömer devrinde vefat ettiği ileri sürülmüşse de, Yezîd'e biat edilmesi hususunda Muâviye'ye karşı çıktığı dikkate alınırsa, 51-54 (671-674) yılları arasında öldüğüne dair rivayetler kuvvet kazanmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkıdî, *el-Meğâzî*, III, 1010; İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 241-243; III, 70; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 267; III, 486; V, 69; Belâzürî, *Fütûh* (Rıdvân), s. 80-81; Taberî, *Tarih* (Ebû'l-Fazl), III, 128-130, 228; IV, 383, 385, 393; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, II, 517; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, III, 496; a.mlf., *Üsdü'l-gâbe*, IV, 214; İbn Hacer, *el-İşâbe*, II, 532; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 20-21; *Tecrid Tercemesi*, V, 55-56; XII, 87; M. Âsim Köksal, *İslâm Tarihi*, İstanbul 1981, X, 42-57.

SELMAN BAŞARAN

AMR b. HUREYS

(عمرو بن حريث)

Ebû Saîd Amr b. Hureys
b. Amr el-Kureşî el-Mahzûmî
(ö. 85/704)

Küfe'de yerleşen ilk Kureyşli sahâbî.

Hicretten yaklaşık iki yıl önce veya Bedir günü doğduğuna dair rivayetler vardır. Ancak, Medine'de Hz. Peygamber'in, elindeki okla bir ev yeri çizdikten sonra ona, "Bunu sana veriyorum" (Ebû Dâvûd, "Hârâc ve İmâre", 34) dediği dikkate alınırsa, o zaman yaşının pek de küçük olmadığı anlaşılır. Babası ve kardeşi Saîd de sahâbîdir. Kureyş'in bir kolu olan Benî Mahzûm kabilesine nisbet edilerek el-Mahzûmî diye anılır. Hz. Pey-

gamber, çok küçük yaşta huzuruna getirilen Amr'ın başını okşamış, alışverişinin bereketli olması için dua etmiştir. Bu dua bereketiyle Amr daha sonraları yerleştiği Küfe'nin en büyük zenginlerinden biri olmuştur. Küfe kurulduktan hemen sonra oraya göç eden Amr, Küfe Mescidi yanında bir taraftan ibrişim ve elbise ticaretinin, öte yandan dinî ve edebî sohbetlerin merkezi olan büyük bir bina yaptırdı. Emevîler'in Irak valisi Ziyâd b. Ebû Süfyân, kışı geçirmek üzere Basra'ya gittiğinde yerine Amr'ı vekil bırakırdı.

Amr b. Hureys ticaretin yanı sıra hadis rivayetiyle de meşgul olmuştur. Doğrudan Hz. Peygamber'den, ayrıca Hz. Ebû Bekir, Ömer, Ali, İbn Mes'ûd ve kardeşi Saîd'den rivayetleri vardır. Kendisinden başta oğlu Ca'fer olmak üzere Küfe hadis ekolünün tanınmış muhaddisleri rivayette bulunmuşlardır. Rivayetleri *Kütüb-i Sitte*'de ve Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde (IV, 306-307) yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 306-307; Ebû Dâvûd, "Hârâc ve İmâre", 36; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VI, 23; Buhârî, *et-Tarihü'l-kebir*, VI, 305; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 46; a.mlf., *Kitabü's-Şikâat*, Haydarâbâd 1393-99/1973-79, III, 272; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 213-214; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 417-419; a.mlf., *Tecridü esmâ'i's-şahâbe*, Kahire 1971, I, 404; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), IV, 619; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 17; Wensinck, *Mu'cem*, VIII, 209.

MÜCTEBA UÇUR

AMR b. KAYS el-MÜLÂİ

(عمرو بن قيس الملائى)

Ebû Abdillâh
Amr b. Kays el-Mülâî
(ö. 146/763)

İlk devir Küfe muhaddis ve sûfilerinden.

Küfe'nin beş büyüğünden biri olarak tanınır. Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Dokumacılık yaptığı için Bezzâz, çarşaf sattığı için de Mülâî lakabı ile meşhur oldu. Süfyân es-Sevrî'yi yetiştirdi. Hayatını zikir, ilim, ibadet ve mezarlıklarda ağılamakla geçirdiği rivayet edilir. Vefat yeri hakkında kaynaklarda farklı bilgiler (İran, Şam, Sicistan, Küfe, Bağdat) bulunmaktadır. "Nefsinle meşgul olduğunda insanları, insanlarla meşgul olduğunda da nefsinin unutursun" diyen Amr'ın *abdâl**lardan olduğu söylenir. Ebû İshak es-Sebîî, Semmâk b. Harb, Atıyye el-Afvî, Atâ b. Ebû Rebâh ve İkrî-

me gibi tâbîilerden rivayette bulunmuş. Bağdat'a gittiğinde Ahmed b. Hanbel ile görüşerek güvenini kazanmıştır. Süfyân es-Sevrî, Ebû Hâlid el-Ahmer ve Muhâribî kendisinden hadis rivayet etmiş, sayıları fazla olmayan bu hadisler *Şahîh-i Müslim* ile dört meşhur *Sünen*'de yer almıştır. Buhârî ise onun rivayetlerine *el-Edebü'l-müfred*'inde yer vermiştir. Yahyâ b. Maîn, Ahmed b. Hanbel, Ebû Hâtîm er-Râzî ve Nesâî güvenilir bir râvi olduğunu söylemişlerdir. Zâhid ve muhaddis vasfının yanında *kârî** olarak da tanınmıştır. Kırâatteki hocalarından biri Âsım b. Behdele'dir. Süfyân es-Sevrî ona büyük değer verir, adını hürmetle anar, Kur'an okumayı ve dinî bilgileri ondan öğrendiğini söylerdi.

BİBLİYOGRAFYA :

el-Cerh ve't-tâ'dil, VI, 254-255; Sülemî, *Tabakât*, s. 68; Ebû Nuaym, *Hilye*, V, 100-108; İbnü'l-Cevzî, *Şifâtü's-şafve*, III, 124-126; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, VI, 250-251; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VIII, 92-93. İRFAN GÜNDÜZ

AMR b. KÜLSÜM

(عمرو بن كلثوم)

Ebû'l-Esved (Ebû Abbâd) Amr b.
Külsüm b. Mâlik
(ö. 584 veya 600 m.)

Muallaka şairlerinden.

Irak topraklarında bulunan Tağlib kabilesinin Cüşem koluna mensuptur. Babası Araplar'ın tanınmış süvarilerinden Külsüm b. Mâlik, annesi ise Arap şairlerinden Mülhelhil b. Rebîa'nın kızı Leylâ'dır. Kaynakların müştereken kaydedildiğine göre daha on beş yaşında iken kabile reisi olan Amr Arap yarımadası, Şam, Irak ve Necid'de dolaştı. Bulduğu bölgelerde gösterdiği cesaret ve kahramanlıklarla tanındı. Bu sebeple, "Amr b. Külsüm'dan daha atılgan" (أفك من عمرو بن كلثوم) sözü Araplar arasında darbimesel haline geldi. Son derece gururlu olan Amr'ın Hîre Hükümdarı Amr b. Hind'i öldürdüğü de bilinmektedir. Rivayete göre bu olay şöyle cereyan etmiştir: Amr b. Külsüm, Bekr ve Tağlib kabileleri arasındaki bir anlaşmazlığın halli için Hîre Hükümdarı Amr b. Hind'i ziyarete gelmiş, bu münasebetle inşad ettiği bir kasidesinde şair, hükümdara Bekr kabilesine yakınlık göstermekten sakınmasını tavsiye etmiş, hatta bu hususta tehditkâr bir ifade kullanmıştır. Buna kızan Amr b. Hind, kendisine arz edilen meselede Bekr kabilesi lehinde hüküm vermişti. Amr b.